LONDA

PARADIGM INITIATIVE

2021

Ripoti ya Gambia Haki za Dijitali na Ujumuishaji

LONDA

RIPOTI YA GAMBIA HAKI ZA DIJITALI NA UJUMUISHAJI 2021

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

Imechapishwa na Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org

Iliyochapishwa mnamo Mei 2022

Ripoti iliyotolewa na Nasiru Deen
Timu ya Uhariri: 'Gbenga Sesan, Kathleen Ndong'mo, Hlengiwe Dube, Margaret Nyambura Ndung'u, Mawaki Chango, Nnenna Paul-Ugochukwu and Thobekile Matimbe.
Ukurasa wa jalada uliofanywa na Kenneth Oyeniyi
Iliyoundwa na Luce Concepts
Picha na Pexels

This publication may be reproduced for non-commercial use in any form provided due credit is given to the publishers, and the work is presented without any distortion.

Copyright © 2022 Paradigm Initiative

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

JEDWALI LA YALIYOMO

01
UFUPISHO

02
UTANGULIZI

UFIKIAJI WA MTANDAO, UKATIZI NA KUTENGWA KWA DIJITALI

06
MATAMSHI YA CHUKI, TAARIFA POTOFU, NA UHURU WA KUJIELEZA MTANDAONI

08
UPATIKANAJI WA TAARIFA

09
UCHAMBUZI WA UTENDAJI WA GAMBIA KUANZIA MWAKA WA 2020

10
HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

LONDA

RIPOTI YA GAMBIA HAKI ZA DIJITALI NA UJUMUISHAJI 2021

UCHAPISHAJI WA PARADIGM INITIATIVE

UFUPISHO

Baada ya kuondolewa kwa udikteta wa muda mrefu mwaka 2016, Gambia ilianza kipindi cha mpito kuelekea demokrasia. Mwaka wa 2021 uliashiria mwisho wa kipindi cha mpito cha miaka mitano na uchaguzi wa kwanza baada ya udikteta.

Kwa hivyo ulikuwa mwaka muhimu katika kuangazia mafanikio makubwa katika haki za kidijitali na ushirikishwaji Gambia imepata katika miaka mitano iliyopita. Kama ilivyokuwa miaka mingi katika kipindi hiki, kulikuwa na ukiukwaji mdogo wa haki za kidijitali na Serikali na watendaji wasio wa serikali. Pia kulikuwa na marekebisho kadhaa ya sheria na sera, pamoja na maendeleo ya mkakati yaliyolenga ulinzi bora wa haki za kidijitali na ujumuishaji bora wa kidijitali.

Hata hivyo, kutokana na utekelezaji duni wa mageuzi na mikakati hii, pamoja na kuwepo kwa miundombinu duni, changamoto kubwa zimesalia kuhusiana na ulinzi wa haki za kidijitali na ushirikishwaji wa kidijitali nchini Gambia.

UTANGULIZI

HAKI ZA DIJITALI NA UJUMUISHAI YA NCHI YA GAMBIA

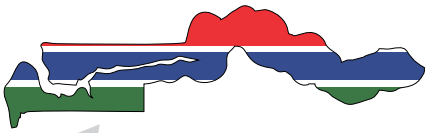

Gambia, Mkoloni wa zamani wa Uingereza, iko kwenye pwani ya magharibi ya Afrika.[1] Ni taifa dogo zaidi lisilo la kisiwa barani Afrika lenye idadi ya watu takriban milioni 2.1 wanaoishi kwenye ukanda wake mwembamba wa kilomita za mraba 10, 689, na kuifanya kuwa mojawapo ya nchi za Afrika zilizo na watu wengi zaidi.[2] Uchumi wa Gambia kimsingi unategemea utalii, kilimo kinachotegemea mvua na fedha kutoka kwa Wagambia wanaoishi ng'ambo.[3] Pato la taifa la sasa (GDP) lilikadiriwa kuwa dola bilioni 1.90, katika kilele cha janga la UVIKO-19 mnamo 2020. Takwimu hii, kulingana na makadirio ya Benki ya Dunia, inawakilisha chini ya 0.01% ya uchumi wa dunia.[4] Gambia ilipata udikteta wa miaka 22 (1994-2016) na sasa ina miaka mitano. miaka mingi katika kipindi cha mpito cha kidemokrasia huku Rais Adama Barrow alishinda kwa muhula wa pili madarakani katika uchaguzi wa kwanza wa baada ya udikteta mwezi Desemba 2021.[5]

23.7%

KIWANGO CHA KUPENYA KWA MTANDAO

UFIKIAJI WA MTANDAO, UKATIZI NA KUTENGWA KWA DIJITALI

Kulingana na DataReportal, kulikuwa na watumiaji wa intaneti 580,200 nchini Gambia kufikia Januari 2021, ambayo inawakilisha kiwango cha kupenya kwa mtandao cha 23.7%. Ingawa idadi hii inaashiria ongezeko kubwa kutoka mwaka uliopita,[6] bado iko chini ya wastani wa 42%

1. The Gambia: Colonial History, https://ttag.gm/colonial-history (accessed on 11 January 2022)
2. H A Gailey, "Brittanica: Gambia Country Facts" https://www.britannica.com/place/The-Gambia (accessed on 11 January 2022)
3. GIEPA: Economy, https://www.giepa.gm/node/34#:~:text=The%20Gambia%20has%20a%20small,and%20growth%20in%20the%20economy. (accessed on 11 February 2022)
4. Trading Economics, "Gambia: GDP" https://tradingeconomics.com/gambia/gdp (accessed on 11 January 2022)
5. World Bank, "The Gambia Profile" https://www.worldbank.org/en/country/gambia/overview#1 (accessed 11 January 2022)
6. S Kemp, "Digital 2021: The Gambia" https://datareportal.com/reports/digital-2021-gambia (accessed 11 January 2022)

MTANDAO ULIKATIZA BIASHARA, ELIMU NA MENGINE SHUGHULI MUHIMU AMBAZO

wa kupenya mtandao katika Afrika Magharibi,[7] na kuifanya kuwa moja wapo mbaya zaidi katika mkoa huo. Wengi wa wananchi wa Gambia ambao wanaweza kufikia Intaneti, hufanya hivyo kupitia vifaa vyao vya rununu, huku huduma za mtandao wa intaneti zisizo badilika ikiwa zimechaguliwa na chini ya asilimia 20 ya watumiaji wa mtandao wa Gambia.[8] Hivyo ongezeko la watumiaji wa intaneti katika kipindi cha miaka iliyopita linaweza kuhusishwa na kuwepo kwa Watoa Huduma nyingi za mtandao wa simu (ISPs) nchini. ISP kuu ni Gamtel, Africell, Qcell, Comium na Netpage. Muunganisho wa intaneti nchini Gambia unasimamiwa na Gamtel inayomilikiwa na serikali, huku kipimo data kikiwa kinauzwa kwa ISPs nyingine. Kwa kuzinduliwa kwa kebo ya nyambizi ya Pwani ya Afrika hadi Ulaya (ACE) mwaka wa 2011, ubora wa muunganisho uliimarika kwa kiasi kikubwa, pamoja na masuala ya kudumu ya kutegemewa, ufikiaji na uwezo wa kumudu.[9] Kati ya Januari na Februari 2021, nchi ilishuhudia usumbufu wa angalau mara nne kote nchini kila moja ikichukua kati ya masaa mawili hadi nane.[10] Wananchi wa Gambia walieleza kuwa usumbufu wa mapema 2021 ulikatiza biashara, elimu na mengine shughuli muhimu ambazo kwa sehemu kubwa zilikuwa zikifanywa mtandaoni kwa sababu ya vizuizi vilivyosababishwa na janga la UVIKO-19.[11]

Changamoto hizi za mtandao zilikumbusha yale yaliyotokea wakati wa udikteta ambayo yalilenga tu kuzuia uhuru wa kujieleza na upatikanaji wa habari, haswa, kabla ya uchaguzi wa Rais wa Disemba 2016, wakati serikali tawala iliamuru ISPs kuzima huduma za mtandao, simu za kimataifa, na ujumbe mfupi wa SMS kote nchini.[12] Hii ilidaiwa kuvuruga uenezaji wa habari za uongo, lakini kwa kweli, hii ilivuruga mchakato wa kuhesabu kura na ufuatiliaji wa uchaguzi. Hii hata hivyo ilishindwa kutoa hakikisho la kuchaguliwa tena kwa mtawala wa muda mrefu Yahya Jammeh ambaye alisimamia kusitishwa huku.[13] Waziri wa Habari na Mawasiliano wa Gambia, Ebrima Sillah, alifafanua kuwa, tofauti na kukatika kwa mtandao mwaka 2016, kukatika kwa mtandao kwa hivi karibuni hakukuwa kwa makusudi ya serikali bali ni matokeo ya *"kukatika kwa umeme katika kituo cha Sonatel cha Senegal kitoacho muunganisho kati ya Gambia na Senegal, kupitia kebo ya ACE."*[14]

7. Statista, "Internet penetration rate in Africa as of January 2021, by region" https://www.statista.com/statistics/1176668/Internet-penetration-rate-in-africa-by-region/ (accessed 15 March 2022)
8. International Telecommunication Union, "Mobile cellular subscriptions, 2000-2018," June 2019, https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/stat/default.aspx. (accessed 12 January 2022)
9. Gambia, The - Country Commercial Guide, "Information and Communications Technology" https://www.trade.gov/country-commercial-guides/gambia-information-and-communications-technology (accessed 11 January 2022)
10. Y Taylor, "The Gambia's Internet Shuts Down for over 14 hours on First Day of 2021," Gainako, https://gainako.com/the-gambias-Internet-shuts-down-for-over-14-hours-on-the-first-day-of-2021/ (accessed 11 January 2022)
11. Jainaba Sonko, "'A day without Internet is a day in the dark': The Gambia's growing digital divide," Global Voices, https://globalvoices.org/2021/03/31/a-day-without-Internet-is-a-day-in-the-dark-the-gambias-growing-digital-divide/ (accessed 11 January 2022)
12. Ruth Maclean, The Gambia bans international calls and Internet as voters go to polls, The Guardian: https://www.theguardian.com/world/2016/dec/01/the-gambia-bans-international-calls-and-Internet-as-voters-go-to-polls (accessed 12 January 2022)
13. Ibid
14. Supra no. 5

Uchaguzi wa Rais wa 2021 nchini Gambia - uchaguzi wa kwanza wa Rais baada ya udikteta - uliidhinisha kauli ya Waziri kwa kiwango fulani, kwani licha ya hofu iliyojitokeza kwamba kufungwa kwa mtandao wa 2016 kungejirudia, kipindi cha uchaguzi wa 2021 hakikuwa na chochote. kukatika kwa mtandao au kuzimwa.[15] Hili lilionyesha dhamira ya serikali tawala ya kufungua na kufikia usawaziko wa intaneti, ingawa utegemezi, ufikiaji na uwezo wa kumudu unasalia kuwa jambo la kusumbua.

Katika Ripoti ya Uhuru wa Mtandao wa 2021, Gambia imepata alama 12 kati ya 25 katika kitengo cha *"Vikwazo vya Kufikia"*,[16] ambayo kimsingi hutathmini vizuizi vya miundombinu, kiuchumi na kisiasa vya kufikia Mtandao.[17] Ripoti hiyo inaangazia kwamba vikwazo vikubwa zaidi ufikiaji wa mtandao nchini Gambia ni vikwazo vya miundombinu (ubora na kasi), na gharama kubwa.[18] Kuhusu gharama ya Mtandao, ripoti inabainisha kuwa *"gharama kubwa ya intaneti inasalia kuwa kikwazo cha msingi kwa upatikanaji wa Intaneti nchini Gambia, ambapo 48.6% ya wakazi wake zaidi ya milioni 2 wanaishi katika umaskini"*.[19] Mnamo 2020, ISPs ikijumuisha Africell na QCell ziliongeza ada zao za mtandao kwa 100% kwa vifurushi vya kila mwezi visivyo na kikomo. Kifurushi cha bei nafuu zaidi cha mwezi kisicho na kikomo cha QCell sasa kinaanzia D3,800 ($73.42) kwa megabaiti moja kwa kasi ya intaneti ya sekunde na hadi D8,550 ($165.21) kwa megabaiti tano kwa kasi ya intaneti ya sekunde.[20]

Katika utetezi wao, ISPs wamedai kuwa gharama kubwa za huduma za mtandao zinatokana na mchanganyiko wa ushuru wa juu unaotozwa kwa watoa huduma za intaneti, gharama kubwa zinazotumika katika kupata na kutunza vifaa vya mawasiliano, na soko dogo la watumiaji wa huduma za mtandao nchini Gambia.[21]

15. #KeepItOn coalition to The Gambia: uphold democracy this election, keep people connected https://www.accessnow.org/keepiton-the-gambia-election/ (accessed 12 January 2022)
16. Freedom on the net 2021, "The Gambia" https://freedomhouse.org/country/gambia/freedom-net/2021 (accessed 12 January 2022)
17. Freedom-House, "What do we measure" https://freedomhouse.org/report/freedom-net (accessed 12 January 2022)
18. Supra no.10
19. Ibid
20. Supra no. 4
21. Madi Ceesay, "High Cost of Internet Services Triggers Misery in The Gambia", The Daily News, May 11, 2021 https://dailynewsgm.com/high-cost-of-internet-services-triggers-misery-in-the-gambia/ (accessed 29 March 2022)

Kulingana na Mshauri wa Vyombo vya Habari wa Africell, Musa Sisay, Africell hutumia zaidi ya dalasi milioni 800 (USD milioni 15) kwa kodi kwa mwaka, pamoja na matumizi mengineyo. Afisa wa serikali kutoka Mamlaka ya Udhibiti wa Huduma za Umma (PURA) pia alithibitisha kuwa ushuru mkubwa kwa kampuni za mawasiliano umechangia kwa kiasi kikubwa gharama kubwa za huduma za mtandao nchini.[22]

Kwa upande wa mapungufu ya miundombinu, kasi ndogo ya ukuaji wa intaneti nchini Gambia katika muongo mmoja uliopita unaweza kuhusishwa kwa sehemu na ufadhili uliopunguzwa wa serikali kwa mikahawa ya mtandao ya kikanda na vituo vya mawasiliano vinavyoendeshwa na kampuni ya kitaifa ya mawasiliano ya Gamtel.[23] Zaidi ya hayo, kuna mgawanyiko wa vijijini na mijini katika suala la ufikiaji. Kwa ujumla, maeneo ya vijijini yanakabiliwa na miundombinu duni au haipo kabisa, ukosefu wa umeme na/au kukatika kwa umeme mara kwa mara, na sehemu kubwa ya Watoa Huduma za Intaneti nchini Gambia (pamoja na Gamtel inayomilikiwa na serikali) hawajatanguliza vitega uchumi vyao katika utoaji wa mtandao katika maeneo haya ya mashambani.[24]

Ripoti ya Global Voices ya 2021 inathibitisha kwamba watoto wanaoishi katika maeneo ya mashambani hawakuweza kufika shuleni au kupata nyenzo za kujifunzia mtandaoni wakati wa janga hili kutokana na miundombinu duni ya kidijitali katika sehemu hizo za nchi. Kutokana na hali hiyo, watoto hawa walikaa nyumbani kwa miezi kadhaa, wakikosa kujifunza, huku wenzao wengi wakienda shule mijini waliweza kupata mtandao (japo kwa gharama kubwa) ili kuendelea na masomo mtandaoni.[25] Wizara ya Elimu ya Msingi na Sekondari ambayo ilitoa masomo ya shule kwenye majukwaa ya mtandaoni wakati wa UVIKO-19, ilijaribu kuziba pengo hili la kidijitali vijijini hadi mijini kwa kutoa masomo hayo kwenye vituo kadhaa vya TV na redio. Hata hivyo, wakosoaji wengi walisema kuwa sawa na ukosefu wa miundombinu ya kidijitali ya kutosha, nyumba nyingi katika maeneo ya vijijini hazina runinga au kifaa cha redio.[26] Kutengwa huku kwa njia ya kidijitali kulisababisha kukiukwa kwa haki ya elimu ya watoto wanaoishi katika maeneo ya vijijini ya Gambia, kama ilivyolindwa katika Katiba ya Gambia, 1997 ambayo inahakikisha *"haki ya fursa sawa za elimu na vifaa"* kwa nia ya kufikia utekelezaji kamili wa haki ya kupata elimu.[27]

Katika azma ya kushughulikia changamoto ya upatikanaji na uwezo wa kumudu, serikali ya Gambia iliidhinisha Sera ya Kitaifa ya Mtandao (2020 - 2024) ambayo inatambua changamoto zinazohusiana na mgawanyiko wa kidijitali katika kupata huduma za mtandao nchini Gambia,[28] na inaangazia kwamba uti wa mgongo wa taifa (ECOWAN), ambao umeunganishwa kwa kebo ya ACE, haupatikani katika baadhi ya makazi makubwa ambapo ECOWAN haijawekwa.[29] Sera inaahidi kushughulikia pengo hili la ufikiaji *"ili kuhakikisha kuwa sehemu zote ya nchi kuanza na kushiriki katika kipimo cha mapinduzi ya kidijitali kwa wakati mmoja"* na inalenga kutoa andiko mbadala kwa ACE Cable ifikapo mwisho wa 2021 na kuhakikisha kwamba angalau 75% ya nyumba zina ufikiaji wa bei nafuu wa muunganisho wa intaneti wa kasi ya juu (unaofafanuliwa kama kiwango cha upakiaji na upakuaji cha angalau 5 Mbps) na mwisho wa 2022.

22. Ibid; also see The Gambia Public Utilities Regulatory Authority (PURA), Legislative Mandate, https://pura.gm/about-pura/overview-of-pura/ (accessed 30 March 2022)
23. Supra no. 11
24. Ibid. 25. Supra mo. 6
26. APA Banjul, "Gambia adopts media schooling for basic education amid COVID-19" (April 2020) http://apanews.net/en/news/gambia-adopts-media-schooling-for-basic-education-amid-COVID-19 (accessed 19 March 2022)
27. Constitution of The Gambia, 1997, S. 30 https://www.constituteproject.org/constitution/Gambia_2018?lang=en (accessed 13 January 2022)
28. The Gambia National Broadband Policy (2020 – 2024), p. 25 https://moici.gov.gm/sites/default/files/2021-05/BROADBAND%20POLICY%202024.pdf (accessed 13 January 2022)
29. 30. 31. Ibid, p. 10

Mwishowe, serikali ya Gambia ilishindwa kufikia lengo lake la kisera la kutoa andiko mbadala kwa ACE Cable. Kwa hivyo inabakia kuonekana kama inaweza kufikia malengo yake makubwa ya kutoa mtandao wa kasi wa juu kwa angalau 75% ya kaya za Gambia kufikia mwisho wa 2022.

MATAMSHI YA CHUKI, TAARIFA POTOFU, NA UHURU WA KUJIELEZA MTANDAONI

Mwaka 2021 ulikua mwaka wa uchaguzi wa kwanza wa Rais baada ya udikteta nchini Gambia,[32] haki ya uhuru wa kujieleza, hasa katika majadiliano ya kisiasa, ilijaribiwa, na maoni ya wengi yalikuwa kwamba haki hii ilistawi nchini Gambia mwaka wa 2021. Haki hii imehakikishwa katika Katiba ya Gambia, 1997 kama *"uhuru wa hotuba na kujieleza"*, na inajumuisha uhuru wa vyombo vya habari na vyombo vingine vya habari.[33] Sheria kadhaa kandamizi zinazohusiana na vyombo vya habari hapo awali zilifanya utumiaji wa haki hii kuwa mgumu. Hata hivyo, mageuzi kadhaa yanayohusiana na sheria ya vyombo vya habari yamefanyika katika miaka mitano iliyopita, ikiwa ni pamoja na Mahakama ya Juu kutangaza kuwa ni kinyume na katiba sheria ya uchapishaji wa uwongo kwenye Mtandao, pamoja na sheria nyingine kandamizi kuhusu kashfa na uchochezi.[34] Hii imesababisha mazingira bora kwa utekelezaji wa haki hii.

Ripoti ya AfroBarometer ya 2021 inathibitisha kwamba watu wengi wa Gambia wanaamini kwamba vyombo vya habari viko huru kufanya kazi yake bila kuingiliwa na serikali.[35] Mtazamo huu wa umma ulikuwa muhimu, kwani ulisaidia kukuza mfano wa uchaguzi huru na wa haki mchakato, ambapo maoni tofauti ya kisiasa yalitolewa na kutangazwa kupitia vyombo vya habari, vikiwemo mitandao ya kijamii na vyombo vingine vya habari vya mtandaoni.[36] Ujumuishaji wa kidijitali, kwa hivyo, ulikuwa na jukumu muhimu la kutekeleza, kwani, bila hiyo, raia wengi wasio na muunganisho wa mtandao wangeachwa nje ya mijadala ya kisiasa inayotokea katika nafasi za kidijitali.

> ***Ripoti ya AfroBarometer ya 2021 inathibitisha kwamba watu wengi wa Gambia wanaamini kwamba vyombo vya habari viko huru kufanya kazi yake bila kuingiliwa na serikali.***

Hii ilihimiza mradi wa Jokkolabs Banjul ambaye alitaka kukuza sauti za wanawake wa vijijini nchini Gambia kabla ya uchaguzi wa Rais wa Desemba 2021. Kama Jokkolabs Banjul anavyoelezea, *"vita vya kisiasa vya kupiga kura sasa vinatokea katika majukwaa ya mtandaoni yaliyoundwa kwenye WhatsApp."*[37] Mradi wake wa ujumuishaji wa

32. S Waan, The Point Newspaper, "PDOIS accepts IEC election result" https://thepoint.gm/africa/gambia/headlines/pdois-accepts-iec-election-result (accessed on 13 January 2022).
33. Supra no. 19, S. 25.
34. MFWA, "Major Boost for Digital Rights in The Gambia" https://www.mfwa.org/major-boost-for-digital-rights-in-the-gambia/ (accessed on 14 January 2022.)
35. AfroBarometer, "Gambians support media freedom but want government to prevent false news and hate speech, Afrobarometer survey shows" https://afrobarometer.org/press/gambians-support-media-freedom-want-government-prevent-false-news-and-hate-speech (accessed 14 January 2022).
36. Ibid.
37. Jokkolabs Banjul enabled digital inclusion for rural women in Gambia https://www.apc.org/en/news/enabling-digital-inclusion-most-vulnerable-2020 (accessed on 14 January 2022).

kidijitali, chini ya kauli mbiu *"Ujumuisho wa kidijitali: Si bila wanawake wetu wa vijijini"*, umewawezesha wanawake kuthamini nguvu ya teknolojia kwa kutumia WhatsApp, ikiwa ni pamoja na kuunda rekodi za sauti ili kushiriki mitazamo yao ya kisiasa katika jamii.[38]

Pamoja na faida za nafasi ya kidijitali katika kuwezesha utumiaji wa uhuru wa kujieleza katika mijadala ya kisiasa nchini Gambia, kunakuja baadhi ya hasara katika mfumo wa matamshi ya chuki na taarifa potofu. Ripoti ya Utafiti wa AfroBarometer ya 2021 inafichua kuwa zaidi ya wananchi wanane kati ya 10 (84%) walisema kuwa watumiaji wa mitandao ya kijamii hueneza habari ambazo wanajua ni za uongo.[39] Ripoti hiyo pia inafichua kwamba wananchi wanataka serikali iwe na uwezo wa kuweka kikomo au kukataza ushirikishwaji wa habari au taarifa ambazo ni za uongo (85%), matamshi ya chuki (84%), na taarifa au maoni yanayomkosoa au kumtusi Rais (76%).[40] Kuenea kwa taarifa potofu nchini Gambia kulisababisha, mwaka wa 2021, kuundwa kwa Fact Check Gambia, ambayo ilitengenezwa ili kuziba pengo la soko la habari huru, zisizoegemea upande wowote zilizokaguliwa na kuthibitishwa, hasa kuhusu UVIKO-19 na uchaguzi wa Rais.[41] Jukwaa liliongozwa na majukwaa sawa nchini Ghana na Nigeria. Waziri wa Habari, Ebrima Sillah katika uzinduzi wa jukwaa la mtandaoni, alisisitiza kwamba mpango wa kuanzisha jukwaa la kukagua ukweli nchini Gambia ulikuwa umekuja wakati bora zaidi ambapo nchi inajiandaa kwa mfululizo wa chaguzi pamoja na mwelekeo unaoongezeka wa habari potofu kuhusu UVIKO-19.[42] Tangu kuanzishwa kwake, factcheckgambia.org imechapisha makala kadhaa yanayokanusha habari na hadithi ghushi zinazohusu UVIKO-19 na uchaguzi wa Rais wa Desemba, miongoni mwa masuala mengine muhimu. Mfano ni makala ya Agosti 2021 ya kuangalia ukweli yanayokanusha uwongo fulani kuhusu chanjo ya UVIKO-19.[43]

Uchaguzi wa Rais wa 2021 ulipokaribia, matamshi ya chuki mtandaoni yalienea pia. Ripoti ya utafiti ya Chama cha Wanahabari wa Gambia (GPU) inafichua kwamba katika miaka saba iliyopita, machapisho ya mtandao yalichapisha matamshi mengi ya chuki kuliko aina yoyote ya vyombo vya habari, ikifuatiwa na vyombo vya habari.[44]

38. Ibid.
39. Gambians support media freedom but want government to prevent false news and hate speech, Afrobarometer survey shows https://afrobarometer.org/sites/default/files/press-release/The%20Gambia/news_release-gambians_support_media_freedom_within_limits-afrobarometer-2may21.pdf (accessed on 14 January 2021).
40. Ibid
41. UNESCO-supported fact checking platform launched in The Gambia https://en.unesco.org/news/unesco-supported-fact-checking-platform-launched-gambia (accessed on 14 January 2022).
42. Ibid
43. Factcheck Gambia "What you need to know about the Johnson & Johnson vaccine https://factcheckgambia.org/the-jj-COVID-19-vaccine-what-you-need-to-know-about-any-possible-side-effects/ (15 January 2022)
44. S Jammeh & Gambia Press Union, "Research on hate speech in The Gambia Media", p. 15 https://gpu.gm//DataImages/PDFFiles/Resume_0_Research%20on%20hate%20speech%20in%20the%20Gambia%20Media.pdf (accessed 15 January 2022)

Ripoti hiyo pia inathibitisha kwamba matamshi mengi ya chuki nchini Gambia, ambayo kwa kawaida ni ya kikabila au kisiasa, yanatokea kwenye mitandao ya kijamii (Facebook na WhatsApp haswa) na kwamba kwa bahati mbaya, baadhi ya jumbe hizi za chuki za WhatsApp au machapisho ya Facebook hutafuta njia kwenye vyombo vya habari vya kawaida (kuchapisha na kutangaza).[45] Ingawa kwa sasa hakuna sheria mahususi ya kupinga taarifa potofu na matamshi ya chuki, Muswada wa Sheria ya Makosa ya Jinai, 2020 ambao uko mbele ya Bunge wakati wa kuandikwa, utakuwa sheria ya kwanza ambayo inakataza hasa matamshi ya chuki, ikiwa na wakati itapitishwa kwa mafanikio kuwa sheria.[46]

UPATIKANAJI WA TAARIFA

Gambia mnamo Agosti 2021 ilipitisha sheria yake ya kwanza kabisa ya kupata habari.[47] Ilipitishwa kufuatia mchakato wa mashauriano ya Muungano wa Asasi za Kiraia kuhusu Upatikanaji wa Habari, kuongozwa na Chama cha Wanahabari wa Gambia (GPU), ambao walikuwa wameazimia kuondoa Taswira ya Gambia kama nchi pekee katika Anglophone Afrika Magharibi isiyo na sheria ya Upatikanaji wa Habari.[48] Kabla ya hili, Gambia ilikuwa imepitia kipindi cha ukandamizaji ambapo haki ya kupata habari haikuwa na ulinzi wa kikatiba wala wa kisheria. Hata majaribio ya hivi majuzi ya kulinda haki hii kikatiba kupitia Rasimu ya Katiba ya Gambia ya 2020,[49] haikufanikiwa, baada ya Rasimu kushindwa kupata kibali cha Bunge kilicho hitajika kwa ajili ya kupitishwa kwake.[50]

Chini ya utawala wa zamani, zaidi ya kurasa 20 za mtandao zilizuiwa na serikali, nyingi zikiwa ni habari huru na tovuti za habari za upinzani zinazojulikana kwa ukosoaji wao kwa serikali tawala, hivyo kuzuia upatikanaji wa taarifa za umma ambazo zinaweza kuwa na madhara kwa utawala.[51]

45. Ibid, p. 18.
46. See section 58 (2) of Criminal Offences Bill, 2020 2020-07-04 11:40 (squarespace.com) (15 January 2022)
47. AFEX, "Gambia's Journey to an Access to Information Legislation" P. 9 GPU-Report-on-ATI-Gambias-Journey-to-ATI_MFWA.pdf (accessed on 15 January 2022).
48. Ibid.
49. Article 48, 2020 Draft Constitution of The Gambia available at https://www.constituteproject.org/constitution/Gambia_2020D?lang=en (accessed on 15 January 2022)
50. Gambia: Lawmakers put brakes on reform process https://www.aa.com.tr/en/africa/gambia-lawmakers-put-brakes-on-reform-process/1991633 (accessed on 15 January 2022).
51. Freedom on the Net 2017 - the Gambia, available at https://www.refworld.org/docid/5a547d01a.html#_ftn29 (accessed on 15 January 2022).

Wakati huo, maofisa wa serikali walisema kwamba kila raia angeweza kupata habari kutoka kwa Serikali au chombo chochote au shirika lolote la Serikali isipokuwa habari ambazo inaelekea *"kuathiri usalama au mamlaka"* ya Serikali, au kuingilia haki ya faragha. ya mtu mwingine.[52] Msimamo huu ulionyeshwa katika masharti ya Sheria ya Siri Rasmi, 1922 (iliyo rekebishwa hadi 2008), ambayo iliweka adhabu kwa umiliki wowote bila idhini, uhifadhi, na/au ufichuaji wa taarifa rasmi.[53]

Sheria ya Upatikanaji wa Taarifa, inalenga katika uenezaji wa haraka na uliopangwa wa kumbukumbu na taarifa za umma kwa watu.[54] Inafuta vifungu kandamizi vya Sheria ya Siri Rasmi,[55] na ina athari fulani kuhusu jinsi wananchi wa Gambia wanapata taarifa kidijitali kutoka kwa kurasa za tovuti zinazomilikiwa na watu binafsi au moja kwa moja kutoka kwa vyanzo vya serikali. Kwanza, inawapa raia waliokandamizwa hapo awali haki ya kupata na kusambaza habari za umma.[56]

Pia inaweka jukumu kwa serikali kufanya taarifa hizo za umma kupatikana kwa urahisi n.k. kidijitali.[57] Hata hivyo, imekubaliwa na maofisa wa serikali kwamba Wizara na idara nyingi za serikali hazina tovuti rasmi ambapo taarifa kuhusu kazi zao zinaweza kupatikana, wala hazina mawasiliano rasmi kama vile barua pepe rasmi kuwezesha ombi la taarifa.[58] Kwa vile haki ya kupata taarifa itajaribiwa katika miaka ijayo, ni wajibu kwa serikali kuweka miundo halisi na ya kidijitali ili kuruhusu uhifadhi, maombi, ufikiaji na usambazaji wa taarifa za umma kwa urahisi.

UCHAMBUZI WA UTENDAJI WA GAMBIA KUANZIA MWAKA WA 2020

Gambia ilifanya maboresho kidogo katika masuala ya haki za kidijitali na ushirikishwaji kuanzia mwaka wa 2020. Jambo kuu lililoangaziwa ni kupitishwa kwa sheria ya Upatikanaji wa Habari, ambayo hutoa usambazaji wa haraka na uliopangwa wa rekodi na habari za umma. Hii ilikuwa baada ya miaka minne ya utetezi wa mashirika ya kiraia kwa ajili ya kupitishwa kwa sheria hiyo. Pia kulikuwa na ongezeko la idadi ya watumiaji wa mtandao, huku uhuru wa kujieleza ukistawi kwenye nafasi za mtandaoni na majukwaa. Ujumuishaji wa kidijitali hata hivyo bado ni tatizo la upungufu wa miundombinu unaosababisha mgawanyiko wa mijini na vijijini katika suala la muunganisho wa Mtandao. Gharama za muunganisho wa Intaneti pia husalia kuwa juu hivyo basi kupunguza ufikiaji kwa wananchi wengi wa Gambia ambao wanaishi katika umaskini. Utekelezaji mbovu wa sera pia umehakikisha kuwa serikali ya Gambia imeshindwa kufikia lengo lake la kutoa mpango chelezo kwa kampuni ya ACE Cable kufikia mwisho wa 2021, ambayo inaweza kusababisha matukio kama hayo ya kukatika kwa mtandao mwaka wa 2022 kama ilivyoonekana mwaka wa 2021. Pia. inatoa matumaini madogo kwamba serikali ingefikia lengo lake la kuunganisha angalau 75% ya kaya za Gambia ifikapo mwisho wa 2022.

52. Official Secrets Act, Article 6, https://static1.squarespace.com/static/5a7c2ca18a02c7a46149331c/t/5f02515438f0572cbaa93fab/1593987424166/Official+Secrets+Act_1922+%28Cap+17.01%29.pdf (accessed on 16 March 2022);also see Cipesa "Digital Rights in The Gambia" P.3 https://cipesa.org/?wpfb_dl=290 (accessed 15 January 2022).
53. A Sowe "The Gambia's missed opportunity for digital rights reform" https://advox.globalvoices.org/2021/03/31/the-gambias-missed-opportunity-for-digital-rights-reform/ (accessed on 15 January 2022).
54. Access to Information Act, 2021, Long Title, https://drive.google.com/file/d/1ed6CfVyZfcUYJhsM2uMVbOiH198tf8-p/view (accessed on 15 January 2022)
55. Ibid, Article 4.
56. Ibid, Article 11.
57. Ibid, Article 6.
58. 7th National Internet Governance Forum (Hybrid Format), The Gambia, Communiqué https://www.intgovforum.org/multilingual/index.php?q=filedepot_download/7508/2639 (accessed on 15 January 2022).

HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

Gambia imepiga hatua kwa kiasi kikubwa katika masuala ya haki za kidijitali na ushirikishwaji katika kipindi cha miaka mitano iliyopita baada ya udikteta, na kuna juhudi zinazofanywa ili kuboresha zaidi hali iliyopo. Hata hivyo, masuala makuu yanaendelea kuathiri vibaya maendeleo ya haki za kidijitali na kujumuishwa nchini Gambia. Kwa hivyo, mapendekezo yafuatayo yanapaswa kuzingatiwa;

Serikali

Serikali inahitaji kuhakikisha kwamba mgawanyiko wa maeneo ya vijijini na mijini unashughulikiwa kwa kuweka miundo bora ya kidijitali katika maeneo ya vijijini ili kuhakikisha nafasi ya digitali inayojumuisha zaidi nchini Gambia. Watoa Huduma za Intaneti wa Serikali na wa Kibinafsi wanapaswa kutoa muunganisho wa Wi-Fi katika maeneo ya umma kote nchini, kwa viwango vinavyokubalika. Serikali lazima ihakikishe kuwa shule zote, za umma na za kibinafsi, zimeunganishwa kwenye mtandao.

Serikali lazima pia ihakikishe kwamba gharama za juu za huduma za mtandao zinashughulikiwa, kwa kuhakikisha kwamba ushuru na ushuru unaowekwa na serikali, ambao huathiri moja kwa moja gharama na uwezo wa kumudu, unapitiwa upya na inapowezekana kupunguzwa au kuondolewa.

Serikali lazima ikubaliane na utawala wa kielektroniki, ikijumuisha kuhakikisha kuwa wizara na idara zote za serikali zina tovuti, vituo vya data na njia za mawasiliano za kidijitali. Miundo hii ya kidijitali ndani ya mitambo ya serikali pia ingewezesha ufikiaji rahisi wa taarifa za umma, kulingana na sheria ya ATI.

Asasi za kiraia

Taasisi za vyombo vya habari lazima zifunzwe na kupewa zana za kuzuia kuenea kwa matamshi ya chuki na habari potofu kwenye majukwaa yao. Mashirika ya kiraia yanapaswa pia kuongoza katika kujenga uelewa wa umma juu ya matamshi ya chuki na taarifa potofu, na katika zana zinazo hitajika kukabiliana nazo.

Serikali inahitaji kuhakikisha kwamba mgawanyiko wa maeneo ya vijijini na mijini unashughulikiwa kwa kuweka miundo bora ya kidijitali katika maeneo ya vijijini ili kuhakikisha nafasi ya digitali inayojumuisha zaidi nchini Gambia.

Londa 2021 inapanua ripoti ya mwaka jana na matokeo kutoka kwa nchi 22 zinazochunguza mada za faragha, uhuru wa kujieleza, ufikiaji wa habari, mgawanyiko na kutengwa, mabadiliko ya kidijitali, uwezo wa kumudu bei, jinsia na mengine ndani ya mifumo iliyopo ya sheria na dhidi ya msingi wa mgawanyiko wa dijitali unaoongezeka. Toleo hili linanasa mapengo na kutoa mapendekezo ili kufikia Afrika iliyojumuishwa kidijitali na inayoheshimu haki.

PARADIGM INITIATIVE

Paradigm Initiative
374 Borno Way, Yaba, Lagos, Nigeria
Email: media@paradigmhq.org
www.paradigmhq.org
@ParadigmHQ